

UČITELJSKI LIST

GLASILO „ZVEZE SLOVANSKIH UČITELJSKIH DRUŠTEV V TRSTU“.

Izhaja l., 10. in 20. vsakega meseca. — Slovenski rokopisi naj se pošiljajo na uredništvo v Sežani na Krasu, hrvatski na naslov: Vinko Šepić, nadučitelj u Buzetu. — Izdaja „Zveza slovanskih učiteljskih društev v Trstu“, za uredništvo odgovoren Silvester Pertot. — List je za člane izdajateljice brezplačen, naročnina za nečlane L. 24.— Upravništvo v Trstu, ulica Molin grande 16, l. n. — Tekoči poštni račun. — Tiska Tiskarna Edinost v Trstu.

Št. 4.

V Trstu, dne 1. februarja 1923.

Leto IV.

† STIPE FERLUGA

Dne 20. januarja t. l. je zvršil svojega življenja pot naš Stipe Ferluga, vpokojen šolski ravnatelj openske ljud. šole, bivši deželni poslanec in mestni svetovalec tržaški, večletni predsednik tržaškega učit. društva, ustanovnik in predsednik ter pevovodja različnih društev, odličen govornik — skratka naš Stipe je umrl. In z njim se je zaključila morda najlepša doba v zgodovini tržaškega slov. učiteljstva in šolstva, ki jo je on s svojo osebo in osebnostjo predstavljal najodličnejše, doba svobodnejšega razmaha, doba sijajnih načrtov, doba veselega dela, doba stanovske in narodne zavednosti, doba — neskalkljena po strankarstvu, sploh doba idealizma, morda pretiranega idealizma, ki ga je spremljal istotako nekoliko neopravičljiv optimizem, ali vendar lepa doba, ki se je spominja človek s trpkimi sladkimi občutki. Ta doba je rodila Ferlugo in ga kovala, da je bil tak, kakor smo ga poznali — učitelj trpin skoz in skoz, a vedno upajoč v boljše čase, v boljše razmere ter vesel, ako se je po dolgi borbi uresničila le ena številnih nad. In kakor čas rodi človeka, tako zopet človek vpliva na čas in na so ljudi. Tako Stipe! Njegov vpliv se je pojavil najprej v ožjem krogu udanih mu tovarišev prijateljev, v katerem krogu je bila večina prejšnjih ter nekateri sedanjih naših stanovskih prvoboriteljev. Pozneje se je Stipetov vpliv uveljavil splošno med slov. učiteljstvom Trsta in okolice. Bili so lepi časi, polni naivnega idealizma, a bogati z dogodki in z marsikaterim zadoščenjem.

Stipe Ferlugovo življenje, dejanje in nehanje je verni odsev tedanjega življenja, dejanja in nehanja slovenskega učiteljstva na Tržaškem. Njegovo življenje pomeni za dolgo vrsto let program tržaškega slov. učiteljstva. Tako neločljivo sta bila spojena Ferluga in njegovo stanovsko tovarištvo. Jedva leto tik pred vojno je prineslo nekako spremembo. Tedaj so se tudi v slov. učiteljstvu na Tržaškem ločili duhovi po svetovnih nazorih, po načelih. Razkol sicer ni bil preoster niti preglobok, učiteljstvo je ostalo še nadalje zvesto svoji enotni organizaciji, ni je zapustilo, ali v društvu so sedaj silila na površje načelna vprašanja in prišlo je do — sicer le teoretičnih sporov. Vojna doba je vse to prekinila; nastopilo je prisilno mrtvilo. Kar se pa vrši in poraja v povojnih letih, to je — če že ne vsakemu jasno, pa vendar precej znano.

Ko je naš Stipe s finim umevanjem zaslutil, da se zaključuje njegova doba, je odstopil od predsedstva učit. društva, ali ostal nam je vsem, in tudi najbolj izrazitemu načelnemu nasprotniku vsikdar mil in ljub tovariš. Kdo bi mogel tudi Stipetu, tej posebljeni dobroti in mozatosti, kaj zameriti?! Ta odkriti mož-poštenjak ni nikoli grešil. Zvest svojim načelom do groba, je znal spoštovati tuja načela. Priproste so bile njegove besede, a vedno odkrite. Hinavščine, strupa, maščevalnosti ni bilo sposobno njegovo plemenito srce. In tako je glas o njegovi prerani smrti pretresel vsa srca njegovih tovarišev, bližnjih in daljnjih, ki so v Stipetu Ferlugi spoštovali, da, oboževali njegov neomajljiv značaj. Kremen mož stare dobe je bil, a raven mož, da malo takih. A ne samo ponosen značaj, temveč tudi srčno dober človek je bil naš Stipe, ki bi bil delil zadnji kos kruha s trpečim in ki ga je — tudi delil. Ker Stipe ni nosil besede samo na jeziku; beseda mu je živo tlela v srcu in v dejanjih se je izkazala. Ni čuda, da nas je potrla vest o njegovi smrti. Ljubili smo ga in solze te redke tovariške ljubezni smo položili v njegov prerani grob, kraj njegovega srca, ki je — žal — prenehalo biti, kraj njegovega za vse lepo in vzvišeno navdušenega srca, ki zdaj mirno počiva v živobojni kraški zemlji. Ustavilo se je kazalce na uri — moža ni več!

Stipe Ferluga se je rodil 12. decembra 1859. na Greti pri Trstu. Prijetne mladosti ni užival. Sirotina — je moral zgodaj na delo. Dali so ga kovaču v uk in kovaški vajenec je ostal do svojega desetega leta. Tedaj se ga usmili dobrotnik ter pošlje umnega dečka v šolo, ki je Stipe do takrat še ni videl. Dve leti hodi v rojansko šolo, dve leti nato v šolo v tržaški sirotišnici. Nato vstopi v slov. učiteljsko službo na Opčinah. Leta 1904. ga imenuje tržaški mestni svet za šol. vodjo istotam, a leta 1916. stopi po 37ih službenih letih v pokoj. Ob tej priliki ga odlikuje šol. oblast z naslovom šolskega ravnatelja. Pokoja naš Stipe ni užival dolgo. Pred dobrim letom ga zadene vprvič kap in danes je podlegel bolezni.

Iz dosedanjih besed mora povzeti vsak, da se sklada Stipetov življenjepis z zgodovino nad tridesetletne dobe tržaškega slov. šolstva in učiteljstva. Ko je Stipe nastopil službo, niso cvetele rožce slov. šolstvu ne na Tržaškem, niti v pokojni Avstriji sploh. Vstopil je v učiteljski stan jedva ednajst let po zaključku zloglasne konkordatne dobe. Iz one dobe so posegale do Ferlugovih ča-

sov le tri, štiri markantne osebe, kakor pok. šolski ravnatelj Anton Valentič, pok. Jakob Čenčur in še danes živeči Ivan Furlani. Ta trojica inteligentnih in vsesplošno zavednih učiteljev je v morju brezbriznosti skoro vseh ostalih kolegov tvorila čvrst *prehodni* most iz konkordatne dobe v *preporodno* dobo slov. tržaškega učiteljstva. Hudo bi bilo, če bi ne bilo tega mosta. Naj omenim le, da sta naš odlični pok. tovariš Anton Valentič in pravkar preminuli Stipe Ferluga skozi 25 let službovala na eni in isti šoli, t. j. na Opčinah, kjer sta tipična predstavitelja dveh dob dnevno izmenjavala svoje nazore, kjer je prvi koval drugega, da potem ta kuje druge!

Ko je tov. Ferluga nastopil službo, ni bilo slov. učiteljstvo na Tržaškem stanovsko organizirano. Italijanski tovariši so si bili že 23. marca 1869. ustanovili svoje učit. društvo, slovenski stanovsko zavedni učitelji pa so životarili samotno, ali pa so se redkokdaj v pičem številu shajali v kakšni zakotni krčmi. V tem krožku značajnih tovarišev smo kmalu začutili vpliv našega Stipeta. Po huđem duševnem trpljenju, o katerem mlajši tržaški tovariši nimajo pravega pojma, po težkih borbah, ki jim je stal na čelu vedno naš neomajljivi, kristalno čisti, za vse dobro in pravično vneti Stipe, si je slovensko učiteljstvo slednjič vendarle priborilo svobodo mišljenja in dejanja. Ferlugov zgled je naravnost — vlekel, vedno večje je bilo število njegovih pristašev in prijateljev. In zmagal je slednjič, zmagal po trdi borbi. A zmağa je donesla več koristi učit. naraščaju negoli njemu. Vsega tega ne bodo mogli nikdar zadostno ceniti mlajši tovariši, ki jim je bila po zaslugi našega Stipeta Ferluge prihranjena marsikakšna nevšečnost.

Stipe Ferluga predstavlja tedaj s svojo osebo in osebnostjo, s svojimi boji in s svojim trpljenjem, s svojim delovanjem in nehanjem neko v sebi zaključeno, celotno dobo v razvoju tržaškega slov. učiteljstva, ki se je prav za njegovih časov zavedlo svojega človeškega in stanovskega dostojanstva ter svojih vsestranskih dolžnosti. In tako je prišel čas, da si je tudi slov. učiteljstvo v Trstu ustanovilo svojo skromno organizacijo, lastno učiteljsko društvo. To se je zgodilo leta 1906. Šestega maja istega leta se je vršil ustanovni zbor slov. tržaškega učit. društva. Bil je svečanostni hip, dolgo pripravljen, dolgo zaželen. Da se je ta želja slednjič uresničila, se moramo zahvaliti v prvi vrsti ranj. Ferlugi in tovarišem. Ob obilni udeležbi se je ustanovilo društvo, ki je v današnjih dneh po zaslugi tovarišev postalo zibelj slovenske učit. Zveze v Italiji. Na tem zborovanju smo soglasno izvolili Stipeta za predsednika in to je ostal do 13. marca 1914. Izpolnjeval je svoje predsedniške dolžnosti zlasti prva leta z vso vnemo, ko mu je bilo bodriti s svojo govorniško nadarjenostjo plašljivce ter pridobiti omahljivce. Imel je neoporečno velik uspeh. Sicer pa je lahko zaznamoval tudi s po-

nosom še marsikatero pozitivno delo, ki ga je započelo in vspešno izvršilo slov. trž. učit. društvo pod njegovim predstvom. Naj omenim le ustanovitev šolarskih knjižnic na vseh slov. tržaških ljudskih šolah, sila posrečeno akcijo poljudnih javnih predavanj poleg mnogoštevilnih korakov v gmotni in moralni prouspeh slov. tržaškega učiteljstva. Bila je to blesteča, res junaška doba našega društva in mi, ki smo sodelovali z vsemi močmi za uresničitev teh Stipetovih idealov, se spominjamo te dobe z veseljem in upravičenim ponosom. Jeli se ti časi povrnejo? Evo ti vprašanje...!

S tem je bil zaključil Ferluga svoje delovanje med stanovskimi tovariši, prepustivši nadalnje izvajanje mlajšim. Vendar ni bil Stipe samo učitelj, temveč človek, koristen ud človeške družbe, živa veja ob narodnem deblu. Ne bom našteval, kje povsod je ustanavljal razna društva, kje jim je bil odbornik ter — po svoji naravni nadarjenosti — pevovodja. Čemu to! Ali nekaj moram omeniti.

Tržaško slov. učiteljstvo si je prav po notranjem in vnanjem vplivu našega Stipeta in njegovih vernih tovarišev pridobilo s svojim delom in s svojim nastopom ugled med ljudstvom, da celo med drugorodci. Postal je takrat faktor, s katerim je bilo treba računati. Takrat je obveljal za volitve za tržaški mestni svet, oziroma za tržaški deželni zbor nov volilni red. Tržaškim Slovincem v okolici je po tem volilnem redu pripadlo dvanajst mandatov in politično društvo «Edinost» je ponudilo tržaškemu slovenskemu učiteljstvu dva mandata, ki smo jih poverili Stipetu Ferlugi in Pepotu Pertotu, ki sta bila tudi izvoljena meseca junija 1909. Prvi slovenski učitelj je tedaj vstopil v ponosni tržaški mestni svet. Značilno je, da je prejel naš Ferluga pri svoji izvolitvi največ glasov od vseh dvanajstih slovenskih poslancev. Junija meseca 1913. je bil Ferluga vnovič izvoljen. Svoje poslanske dolžnosti je vršil vedno vestno in točno, narodu in stanu v prid. Dasi odločen Slovenec in krepak značaj, je vendar vpošteval specifične narodnostne razmere naše pokrajine ter je bil že od nekdanj res idealen zagovornik poštenega in pametnega sporazuma med obema plemenoma, ki jih je usoda postavila na isto ozemlje.

Koliko ljubezni je ranjki Stipe vzbudil, to je pokazal njegov pogreb na priljubljenih mu Opčinah, kjer je žrtvoval vse svoje življenjske sile in kjer je želel biti pokopan. Ob njegovem pogrebu se je zgrnila množica našega občinstva krog njegove gomile. Kar te je pa najbolj ganilo, je bilo presenetljivo mnogoštevilna udeležba domačega ljudstva in šolske mladine, ki ji je bil Stipe res pravi oče. In zato nas je izmed vseh nagrobnih govorov najbolj ganil govor njegovega bivšega učenca Sosiča, ki mu je vračal ob odprtem grobu vse srčne dobrote z najprisrčnejšimi besedami.

S temi vrsticami nisem povsem opisal ne Sti-

peta, niti njegovega delovanja. Te vrstice naj veljajo le kakor odmev naše velike žalosti po prerano izgubljenem tovarišu. Oj, da bi vedno bival med nami mož njegove vztrajnosti, njegovega poštenja, njegove močatosti, njegove do-

brote, če tudi bi bil — v teh materjalnih časih — prežet z njegovo optimistično idealnostjo!

Ferdo Kleinmayr.

V GLUHI LOZI

«Učiteljski list» je glasilo stanovske organizacije slovenskega učiteljstva v Italiji. Kot tak ima dve nalogi, boriti se za koristi učiteljstva in braniti šolstvo. Vsaka izmed teh nalog je danes, v dobi velikega miselnega in družabnega razkranjanja ter obupnih, nasilnih teženj meščanskega razreda, da se ta razkroj vsaj zadrži, težavnejša kakor kdaj prej. En svet propada, drugi nastaja, med njima pa se sesuva strašen plaz, v čigar vrtincih plešemo mi, ki smo na mejnikih časa. Učiteljstvo ni zadnje, ki ga je ta vrtnec viharno objel, učiteljstvo plačuje svoj žrtveni davek dan za dnem, brez prestanka. Od številke do številke se v stanovskem glasilu vleče rdeča nit krivic, preganjanj in nasilstev, ki niso le z zakonom v navzkrižju, ampak tudi v nasprotju z nameni vsakršne moderne državne uprave, da o načelu človekoljubja niti ne govorimo.

Nimamo navade jadikovati radi sistema, ki nas tepe. Tistim, ki so krivi grehov nad nami, bi bilo prav, ko bi molčali kot grob, ko bi jih ne obdolževali, ko bi jim ne dramili vesti, ako jo sploh imajo. Najljubše bi jim bilo, ko bi mogli vršiti svoje zlo delo nad učiteljstvom nemoteno, neomejeno: gospodarji naših usod, naših dejanj in nehanj.

Naj vedo, da ne bodo tega nikdar dosegli. Učiteljstvo, dasi grenko odvisno ob vsakem svojem koraku, ne bo nikdar molčalo, kadar ga bodo vladali z bičem namesto z zakonom, učiteljstvo bo prenašalo udarce z nezlomljivim tilnikom, neustrahovano. Zasedujte, bijte nas, desetkajte naše vrste, učiteljstvo vam bo vedno glasneje odgovarjalo, da delate slabo, da vaše počenjanje ne bo rodilo dobrih sadov, da se mora prej ali slej maščevati, ako se ne maščuje že danes. Kar je človeštvo doseglo na svojem potu skozi vekove, vse je doseglo s trpljenjem in z žrtvami, kakor je Krist s križevim potom došel do poveličanja. Težko je tistemu, ki gre pod udarci, toda ne gre navzdol, ampak navzgor, ker ve, da je nasilstvo dobro seme, da dajo krivice bogato žetev.

Naša stanovska organizacija ima namen pospeševati pravne in gmotne koristi svojih članov. V teku svojega obstoja ni mogla vršiti ne enega ne drugega tako, kakor bi učiteljstvo želelo. Storila je, kar se je dalo, zakaj gora ovir je bila pred našo organizacijo prvi dan prav taka, kakor je danes. Če se ozremo nazaj, vidimo, da ni bilo mogoče doseči kakih gmotnih koristi za stan, ni bilo mogoče, da bi sploh kaj novega izbojevali, zakaj braniti je bilo treba postojanke, ki jih učiteljstvo ima in ki so od dne do dne v večji nevarnosti. Menda si je danes vse učiteljstvo v

svesti dejstva, da pritiska sistem na vsej črti na nas in da bo poraz tem hujši, čim manj odpora bodo zmožne učiteljske vrste. Borba je ostra in se bliža višku. Hvala Bogu, nismo nepripravljeni zanjo. Odločil bo moralni moment in ta govori za nas.

Zveza je imela razen pospeševanja pravnih in gmotnih koristi stanu veliko notranjo nalogo, varovati svoje vrste zdrave, ubraniti jih demoralizacije, ki je začetek propada poedinca in družbe. Danes lahko z zadoščenjem trdimo, da se je to posrečilo; enotna črta za нравne gmote se je v stanu obnesla in udarci, ki jih je učiteljstvo prejemalo, niso malo pripomogli, da smo ostali zdravi v gnilem ozračju povojne družbe in v zemlji, ki so jo vojna in njene posledice razrile do dna. Kar se je marsikomu v organizaciji zdelo morda postranskega pomena, se kaže danes kakor ena glavnih, najvažnejših postavk, ki jih ima Zveza v bilanci svojega obstoja, zakaj samo npravno močne osebnosti se prebijejo zmagovaje skozi čase težkih preizkušenj.

Pri tem Zvezinem delu je stanovsko glasilo dosledno in trdovratno ponavljalo geslo iz prvega dneva organizacijskega obstoja: skupna borba za dobro stvar. V tem smislu je bil list bojno glasilo in je šel svojo ravno pot, ker je edina, ki jo more iti. «Učiteljski list» ni molčal, to ni danes njegova krivda v očeh Zvezinega učiteljstva!

Druga naloga stanovskega glasila je bila, braniti ljudsko šolo, v kateri dela učiteljstvo. Tudi to polje je obširno, če pomislimo, da se je skušala vsa obstoječa šolska zakonodaja preurediti v teku zadnjih let in da so se uvajali najrazličnejši poskusi v šolo tako v učnih, kakor v upravnih ozirih. O šolskih vprašanih dneva, kakor tudi o velikih problemih šolstva sploh je naš list razpravljaval od številke do številke. Nikdar ni prizanašal malenkostnim naziranjem, ki so se z velikim gledališkimi kretnjami oznanjala svetu kot nekako čudodelno mesijanstvo. Tudi tako izrazito stališče ni ponekod ugajalo. Znanost je sicer svobodna, toda šolska vprašanja so bržkone izključno uradne zadeve, o katerih bi morala imeti stanovska organizacija z vsem učiteljstvom vred uradno dovoljeno znanstveno mnenje. Posebno pri vprašanju uvedbe italijanske šolske zakonodaje se je naš list protivil apriorističnemu naziranju, naj bi kar enostavno in čez noč zamenjali zakon v polnem obsegu. Pri tem je bil v dobri družbi večine italijanskih tovarišev v Jul. Krajini, ki so, prav kakor mi, imeli naivno mnenje, da lahko s svojimi nasveti sodelujejo pri nameravanih preuredbah. Opozarjali smo, da je strokovno šolsko časopisje v starih pokrajinah države vsa povojna leta pretresalo šolsko vprašanje in prišlo do zaključka o potrebi velikih

sprememb vse obstoječe zakonodaje. Izdalo seveda ni nič, vsa naša opozaranja so bili kljuci v gluhi lozi.

A glej ironije! Ni še dolgo temu, da je sam ministrski predsednik izjavil, naj bi se italijansko šolstvo decentraliziralo in pri tem je omenjal decentralizacijo, ki jo je imelo šolstvo še pred kratkim v novih pokrajinah Italije. Pa ne samo to! Te dni čujemo uradne izjave, da se zakonodaja starih italijanskih pokrajin še ne uvede v naše šole, ker bo v teku enega meseca baje revidiran in obnovljen ves šolski zakon kraljevine.

Kaj naj rečemo na to? Da doživljajo danes goreči reformatorji, ki se niso nikdar resno ukvarjali s šolskimi vprašanji, poraz, ki so ga zaslužili. Ves njihov vik in krik je utonil, vsa njihova modrost pogoreva in če so morda kaj uverjeni, da je čas dragocen, jim je danes lahko odkrito žal, da so ga zapravljali brez potrebe in brez koristi. Življenja mali otroci dneva ne ustavijo, življenje gre svojo pot mimo in preko njih, ker ima svoj smisel in svojo železno logiko. Za-

nje pa ima le svoj posmeh, posmeh zmagovalca, ki vedno ovrže pritlikave ljudi in njih smešna prizadevanja.

Nič ni poučnejšega za učiteljstvo, kakor so ti dogodki zadnjega časa s preuredbo tukajšnjega šolstva. Ne vemo še, kakšna bo reforma obljubljenega šolskega zakona, domnevati je le, da ne bo slabša kot je dosedanji zakon sam. A če bi bila tudi slabša, šolsko vprašanje s tako preuredbo ne bo rešeno, ampak bo še kočljivejše; voz se bo moral prej ali slej razvozlati, zakaj življenje ima svoj smisel in svojo železno logiko. Spričo tega je naša naloga, naloga učiteljstva in še posebno organizacije, da gremo svojo pot, da nismo igrača dnevnim vetrovom, ko imajo viharji svoje trdne smeri. Zveza je bila v vseh dosedanjih nevihtah neodvisna, imela je v vseh vprašanjih samostojno mnenje in kakor nas dogodki učijo, je šla pravo pot skozi nestalnost dnevnih pojavov. To je tudi edina pot, ki jo ima pred seboj, če hoče vršiti svojo važno misijo v korist stanu in šole.

Iz organizacije

Cvetka na grob tovarišice Antonije Zorn roj. Besednjak. Dne 17. decembra 1922. je umrla ta plemenita učiteljica-mati soproga našega ljubelega tovariša Franca Zorna v Prvačini.

Rojena je bila 1883. v Biljah in dovršila je žensko učiteljske v Gorici, kjer je bil njen oče tudi hišni posestnik. Nameščena je bila kot mlada učiteljica v Kamniah in se tu seznanila s Francem Zornom, ki je takrat učiteljeval v Vrtovinu. Posledica tej ljubezni je bil srečen zakon z učiteljskim blagoslovom — mnogih otrok, ki se danes zaman ozirajo po ljubljeni — prezgodaj umrli mami.

Po okupaciji je zopet nastopila službo kot učiteljica v Prvačini pod vodstvom ljubljene soproga. Med zavednimi Prvačkovi je bila zelo priljubljena kot uzorna mati svojim otrokom in najboljša učiteljica prvaškimi malčkom. Otroci so jo zelo ljubili in njih glasno plačanje je odmevalo po domačem pokopališču, ko so jo polagali v naročje rodne pivavske grude. To otroško plačanje je izvabilo solze na resna lica vseh domačinov in vsem udeležencem tega veličastnega pogreba ostane v trajnem spominu ta slika plakajočih domačinov po materi-učiteljici. Solnce ne sije tako ljubo kot materino oko, a to je sirotam zašlo za vedno v sveto nebo.

Blag spomin na njo bodi tolažba žalujočemu tovarišu in vroči žarki n'ene čarobne materinske ljubezni naj še v bodočnosti božajo osirotele otročiče, ki hrepene po njeni božanski materinski skrbi. Moč ljubezni izžareva preko groba in ta bode vodila sirote po poteh poštenja v življenjskem boju —

Vaje Zvezinega zbora: V Gorici (za Tolmince in Goričane) v nedeljo 18. februarja ob 9. uri zjutraj v Trgovskem domu.

V Trstu (za Istrane, Tržačane, Kraševce in Postojncane) v nedeljo 25. februarja pri Sv. Jakobu ob 9. uri zjutraj v Konsumnem društvu. Za to vajo naj se vsakdo nauči: Mokranjac: «Kozar», Komel: «Vstajenje», Kogoj «Barčica», Ravnik (moški zbor): «Kam si šla mladost ti moja».

Prihodnja skupna vaja bo o Velikonočnih počitnicah, datum določimo pri prvi posamezni vaji sporazumno s pevci.

V zadnjem seznamu pevcev našega zbora so se izpustili pomotoma sledeči člani: Križman Gabrijela, Mayer Valerija, Vilhar Zora, Zgonik Viktor in Fajgelj Ivan.

Pevovodja.

Iz uprave «Novega roda». Nekatero šole tolminskega okraja niso prejele 12. številke «Novega roda». Pomota ni izšla iz uprave. Omot, v katerem so se nahajali izvodi določeni na posamezne šole, je poštna uprava v Tolminu pomotoma vrnila, misleč, da je namenjen omot za tolminsko šolo. Zamujeno popravimo skupno s 1. številko letnika.

Konstatiramo žalostno dejstvo, da preko 200 (dvesto) šol še ni javilo naročnikov.

Uprava želi, da bi se naročniki držali tega navodila: Vse denarne pošiljate, dopise in reklamacije naj se naslovljajo na: «Novi rod» — uprava. S. Giovanni di Trieste, Casella postale. Na odrezku denarnih pošiljatev naj naročniki kratko označijo v kateri namen je znesek poslan. Šole, v krajih brez pošte, naj navedejo pri naročninah zadnjo pošto z novo uradno označbo.

Uprava «Novega roda».

čjih nasprotij, kakor Dostojevski, je Nietzsche. «Človek stoji pred nami, v katerem vodijo sile kulture in civilizacije, ki so tako nesrečno pomešane tudi v dobi, ki ji pripada, neizprosno borbo med seboj, sile, ki jih ni mogoče tudi pri največjem moj-

Feljton

Razredni moment v moderni umetnosti

Drug genij, ki ga je rodil prepad naše dobe, ravno tako bolešno iskajoč duh, nemiren in prežet najve-

(Nadaljevanje.)

slrstvu v oblikovanju spraviti v harmonijo. In pri tem se bije ta boj v luči svetle zavesti, tako, da nastane duševno stanje, ki učinkuje tako slabo. En bog in en demon sta utelesena v duši tega moža, in kmalu zmagaja svetloprepasani genij in razpreda čuda, ki otesnjujejo oko, kmalu iz globin prepada vstajajoči zli duh, ali obe postavi trčita druga ob drugo in se objameta v borbi, da gredo pošastne sence preko cvetic v jutranji zarji.» Tako piše o njem zgoraj citirani Friedrich Muckle v svoji lani izšli knjigi «Nietzsche und der Zusammenbruch der Kultur, ki vidi v naši dobi prehod iz racionalistične civilizacije v spiritualistično kulturo, naziranje, h kateremu se še povrnemo.

Nietzsche, ki se je smatral za učenca Dostojevskega, je v nasprotju z njim postavil ideal človeškega stremljenja: premagati v sebi vse prečloveško, prevrednotiti se in doseči nadčloveka, ki pa je izraz vseh mogočih nasprotij, vseh mogočih ekstremov, od najbolj pietističnega propovedovanja božanstvenosti, do najbolj satanistične demoničnosti; glavni njegov znak je pa skrajni individualizem, splošni znak propadajočega meščanstva, kot nekak zadnji, najmočnejši krik propadajoče individualistične kulture. A kljub temu ima njegov nadčlovek mnogo vrednot v sebi, ki jih bo pa mogla le še bodočnost odkriti in realizirati. V nasprotju z idealom krščanstva, idealom askeze in odrekanja, ki more danes voditi le v resignacijo, vsebuje v sebi mnogo mlade, sveže, zdrave življenjske sile.

Kakor njegov vteleseni ideal, nadčlovek, tako je bil tudi Nietzsche sam pravzaprav posebljena borba ekstremov, kot umetnik in kot filozof. Kar govori o modernem človeku na splošno, velja v prvi vrsti o njem samem: «Moderni človek predstavlja biološko nasprotje vrednot, sedi med dvema stoloma, v isti sapi pravi da in ne.» V svojem rojstvu tragedije postavlja dva tipa umetnika: demonskega Dioniza in božanskega Apola. Ta dva tipa se tudi v njem borita brez prestanka in ta borba dveh elementov je predvsem njegova tragika. «Tako ni Nietzschejeva osebnost v smislu enotno opredeljenega značaja, in središče okrog katerega bi harmonično krožile sile, ampak on je sedaj eno, sedaj drugo: v menjajočem se krogu romantik, idealist, racionalist, skeptik, heroj, norec, svetnik, prerok in vse, kar v njem živi.» (Muckle) Lastnosti, ki smo jih videli pri Dostojevskem in jih opažamo tudi pri Strindbergu.

Kakor pri Dostojevskem in Nietzscheju, je tudi pri Strindbergu iskanje glavni spiritus agens njegovega življenja in ustvarjanja. Že sam po sebi tragična natura, človek, želeč si tihe sreče mirnega življenja, bolj nagnjen k idilčnosti — v čemer se v glavnem razlikuje od prejšnjih dveh — in vržen v vihar modernega življenja, ki ga žene sem in tja, navdan jih ta ustvarja. Ti dve komponenti sta predvsem, ki z blodnim iskanjem življenjskega smisla, gibajoč se vedno v najekstremnejših mejah... V svoji mladosti pobožen, postane ateist, najbrže pod Nietzschejevim

uplivom. A miru ne najde. L. 1897. piše: «Deset let sem že ateist, sam prav ne vem, zakaj. Življenje me je dolgočasilo in moral sem vendar preživeti kaj novega. Sedaj, ko je novo postalo staro, ne bi najrajši ničesar o tem vedel, pustil bi vsa vprašanja nerešena in bi čakal.» V tej dobi je tudi socialist, a o njegovem socializmu bi veljalo isto, kar o onem Dostojevskega. In zopet išče, zateče se k mistiki, preganjan se od svojih življenjskih izkušenj, posebno ljubavnih, duševno popolnoma izmučen, strl. Edina rešitev mu je še resignacija: «Ave crux, spes ultima!» — Vsa njegova dela nosijo pečat tega njegovega nemirnega iskanja, v vseh se zrcali njegova življenjska tragika, ki jo je doživljal posebno v svojem hrepenenju po ljubezni in njenih prevarah, kar ga je moglo edino privedi do svojega antifeminizma, do mržnje napram ženski.

Ali nimamo že v duševnem življenju teh treh velikanov najpopolnejše slike duševnega propadanja kapitalizma? Duševne vrednote, ki jih je ustvaril kapitalizem, ne odgovarjajo več sodobnosti. Idejni temelji, ki jih je ustvarilo meščanstvo v svoji prvi dobi, so omajani, omajal jih je velikanski prepad, ki ga je napravila kapitalistična produkcija; liberalizem, temeljna ideja meščanske kulture, umira. Na drugi strani vstaja novo življenje, ki se poraja v tlačnem razredu, vstajajo nove idejne podlage, ki jih ta ustvarja. Ti dve komponenti sta predvsem, ki oblikujeta današnjega meščanskega umetnika in mu dajeta idejno podlago. In ta obstoji ravno v skrajnem individualizmu, oziroma mistični resignaciji, kakor smo videli pri teh treh ljudeh, ali pa — kar opazujemo predvsem pri nekaterih dekadentih in futuristih — je sploh ni. Perverzni artizem, brez poglobitve, zvonkljanje lepih besed, efekti v obliki, to je vsa vsebina te umetnosti.

Raztrganost duševnega življenja, razdvojenost, boj med individualizmom in mistiko, ki ga vidimo tako izkristaliziranega pri Dostojevskem, Nietzscheju in Strindbergu, opazujemo nadalje pri vsej moderni meščanski umetnosti, od Verlaine-a do Maeterlincka in Verhaerena, od Merežkovskega do Przybyszewskega in St. George-a, od Wilde-a do D'Annunzia in do modernih ekspresionistov ter drugih struj pri najmodernjših. A umetnost od Baudelaire-ja do Mallarmée-ja in do Marinettija stoji v znamenju perversnosti in brezidejnosti, artizma in puhlih oblikovnih efektov.

Ali nismo imeli sorodnosti v prejšnjih prehodnih dobah? Vzemimo samo dobo propadanja fevdalizma. Imamo na eni strani zopet brezidejnost in puhlo formalnost v psevdoklasicizmu in deloma v baroku, na drugi strani pa poglobljanje v mistično askezo, versko zanesenost in duševno razdvojenost, ki se nam kaže najizrazitejše v Shakespeare-jevih delih. A kmalu se dvigne zdrava struja, predznanilka meščanske revolucije in predhodnica meščanske kulture, nositeljica novih idejnih vrednot. Oglejmo si isti pojav v današnji dobi. (Dalje.)

POLEMIKA

Novemu odrešeniku

Nepričakovana čast me je doletela: Stano Kosovel je porabil publikacije Goriške Matice, da me pohvali in počasti, kakor se spodobi, da izrabi učitelj neprijetni prihod šolskega nadzornika, da pohvali in hkratu pograja pridne šolarčke. Ta poza

mu posebno pristojna: šolarčki ga občudujejo in šolski nadzornik ga pomenljivo potreplje po rami...

Kako naj se mu jaz, šolarček, dostojno in lepo zahvalim? Kajti to vendar ni mala reč, če Stano Kosovel, sedeč na mogočnem feljtonu Učiteljskega lista, razglasi milostno «urbi et orbi», da si «delaven, navzeten človek», še več: «da je pridnost tvoja poglavitna čednost!» Kdo je bil še deležen tako visokega Kosovelovega počaščenja? Ampak...

Ampak da si dela reklamo s feljtoni, mesto z dobrimi pesmimi, to mu od srca zamerim. V tem pogledu je kot slikar Bucik, ki se tu pa tam zadovoljuje s plehko ornamentiko, mesto da bi ustvarjal. Eh, v težkih časih živimo: socialna vprašanja nas tepejo z gorjačami, le v gorkem koticu feljtonov smo varni pred njimi in smo zato še dobro plačani.

Da govorim stvarno: Ko so lani prvič izšle Maticine knjige, sem v «Edinosti» (koj po Novem letu menda) brezobzirno in odkrito povedal svoje mnenje, podal načrt, kako naj se Goriška Matica preuredi, da postane res to, kar vsi želimo: naša Mohorjeva družba. Dolžnost odkrije javnosti bi bila tedaj, da me pri tem stremljenju podpre z vsemi močmi. Predvsem bi bila morala storiti to Učiteljski list in Zbornik sveč. sv. Pavla. A ostalo je pri zabavljanju po kavarnah in krožkih, javno pa se ni nihče oglašil, tudi «Društvo duševnih delavcev» ne, ki se je tiste čase pod Kosovelovim očetovstvom ravno porajalo in tako zamudilo najugodnejšo priliko postati kri in meso in se uveljaviti v kulturnem življenju Julijske Krajine. Tako je ostal moj glas in protest v javnosti osamljen in zato brez uspeha.

To dejstvo je Kosovel «pozabil» in zatajil, samo da bi se mu poza sodnika lepše posrečila. Pač pa je s slastjo pograbil moje letošnje poročilo o «Zlatih srcih» in «Sirahovih bukvah» (o Koledarju se mi ni zdelo vredno ziniti besede), kljub temu da bi kot izvežban feljtonist moral razločevati med poročilom in kritiko, in je namenoma prezrl moje stališče glede Goriške Matice, ki govori ne izpremenjeno iz poročila v «Edinosti». Da mi je pa «plehkoba» «Zlatih src» vseeno ljubša od ponesrečenih pesmi, ki se zadnje čase recitirajo po deželi ra vseh svečanih in nesvečanih umetniških večerih, mi Kosovel-feljtonist ne bi smel zameriti, kvečjemu Kosovel-pesnik... Če pa so «Sirahove bukve» po njegovem mnenju «prevajalski plod» drja, Egídijsa in ne odlomek najlepše in najgloblje knjige svetovnega slojstva, in če ji stavi «v sredo med „zabavno“ čtivo in mohorjanski molitvenike» — se duševno delo pesnika «biblijskih motivov» na žalost pač bliža konkurzu, drugače si tega ni mogoče razložiti.

Na pobalinsko insinucijo, češ, da sem v katerikoli stiki z Gor. Matico, se ne izplača niti ozreti. Človeku, ki se nehote razgali in pokaže svoje pravo lice, pa sem vedno hvaležen, posebno če se piše za Stanota Kosovela.

Konec njegove filipe mi je bil v posebno zabavo v teh kisljih dneh. Iz pesnika Kosovela nam vstaja odrešenik, zakaj prihodnje leto (oh, zakaj ne že letos?) bomo slišali (ako nas Bog ohrani zdrave in pridne) čudežno in mogočno besedo njegovo: «Nazaj!» Magična sila te fraze bo taka, da bomo na mah rešeni vsega hudega! — Amen.

Alojzj Res.

Opomba uredništva: Neki... Stano Kosovel je v Učiteljskem listu po zaslugi ocenil zadnje knjige «Goriške Matice». Da bi ne bil nikdar tega storil! Ni zagršel le bogokletstva, ker je «Goriška Matica» nedotakljivo, solidno podjetje, ki mu mogočni feljtoni «Uč. lista» pravzaprav ne morejo škodovati, ne, v svojem napuhu se je tako prevzel, da si domišlja neko novo mesijanstvo, on, ki išče slave v slabih feljtonih, ker ne more pisati dobrih pesmi, on, ki dela le za mastno plačilo, ki ni esteti, ki ni niti akademik in bi torej moral po vsej pravici

molčati tudi tedaj, kadar vidi, da gre naše «kulturno» življenje po čisto reklamnih poteh! Ali ne zasluži, da mu gosli z resnico na glavi razbijemo? Gotovo in — amen!

Neki Stano Kosovel, katerega slabe pesmi polnijo leto za letom dobro «Mladiko», je po zaslugi ocenil «Gor. Matico» in dobil primerno plačilo; ozmerjalit so ga, kakor se med boljšimi ljudmi spodobi. Če ni ta način dela za književnost in umetnost priprečevalen, je pa, hvala Bogu, vsaj odkrit! Veseli nas, da smo vendar že tako daleč. In tu ima Stano Kosovel vsekakor svojo zaslugo, če že mora molčati ob raznih reklamah. To se pravi, neki... Stano Kosovel!

Moje stališče

Kraljevi ilustraciji v prvi številki letošnjega «Novega roda» sta dvignili prah, ki se še ni polegel. Izzvali sta dvoje, strogo si nasprotujočih mnenj; medtem ko so se eni za sliko navduševali, so se drugi v enaki meri zgražali in obsojali. Srednjih, ki bi ostali indiferentni ob teh slikah, hvala Bogu, nisem srečal.

Na razna ustna in pismena vprašanja, zakaj sem dovolil ekspresionizmu, da straši v N. r. — odgovarjam:

Ekspresionizem se je vse preveč razširil po tem božjem svetu, da bi mogli kar tako, s posmehom, ali meže mimo njega. Preveč bi se morali posmehovati in preveč mižati. Tudi je preveč vsebine poln, da bi se dal kratkomalo odpraviti! Naša mladina živi v dobi ekspresionizma. Zakaj bi o njem ne smela ničesar vedeti? Pretežko? Mislim, da nista Kraljevi risbi nič težje n. pr. od Pregljeve «Molitve Slovencev», zaradi katere ni prišlo nobenemu na um zgražati ali razburjati se. Še več: prepričan sem, da zahteva Pregljeva umetnina večje razlage od Kraljevih risb.

Ako ne bomo imeli vrptege pogleda naprej in ako se bomo ob vsaki novosti zabubali v spomine lastne mladosti, se ne bomo ganili z mesta. Kako naj si razlagamo dejstvo, da se n. pr. Meštrovčeva umetnost v inozemstvu razume in cenj vse višje nego pri nas, ki smo ga zadnji spoznali. Spoznanje nam je bilo skoroda vsiljeno. Zakaj se pri nas izmeče veliko denarja za stvari, ki so jih drugi narodi zavržli? Ker ne maramo nikoli stopiti korak naprej, ker hočemo v svoji konservativnosti vedno čakati, da se razpoka, ki zaziha pred nami in nas loči od napredka — razširi v prepad, katerega zaradi svoje okostenosti ne moremo več preskočiti.

Svet drvi jedrno naprej! Zato ne moremo v «stopinjah drobiti» za njim, ampak v skokih! Mladina drvi lažje. Ona ljubi novo in veruje v moč lastne generacije. In zaradi tega mladina razume, zapopade, se prilagodi in se spoprijazni z napredkom hitreje od ljudi, ki so izgubili doršen del elastičnosti in patriarhalnem življenju predvojne dobe.

Ko bomo ustavili korak in kompromisno čakali, da nas dohiti slednji počasnež, tedaj bo šlo naše delo rakovo pot.

Nekaj pa priznam: list, ki stremi za tem, da bi bil nekoč strogo umetniška mladinska in nekompromisna revija, tak list se bo moral vedno boriti za obstanek, ako ne bo stala za njim armada organiziranih kulturnih delavcev, ki mu pomaga do cilja.

Drastičen pojav nam je prav blizu: «Čuk na pol'ci», ki se baje tiska v 15 tisočih izvodih, bi ne dosegel naklade niti enega tisoča, ako bi stopil na strogo umetriško-satirčno pot!

Le privatnik, ki izdaja list iz trgovskih ozirov, bo ostal na priljubljeni konservativni poti in bo kvečjemu polnil predale svojega lista z novimi banalnostmi, ki jih menujejo »poljudnost«. Banalnost v slikah je »lahko« čtivo, ki zabava, ne da bi si človek

napenjal možgane. In če vzbuja še kakršnekoli speče strasti, tedaj banalnost celo »nese«.

Organizacija pa, ki si je nadela nalogo širiti kulturo, ne sme in ne sme tega delati.

Josip Ribičič

urednik »Novega roda«.

Književnost in umetnost

Prvi plameni

»Učiteljska Zveza slovanskih učiteljskih društev« Julijske Benečije je v treh letih svojega dihanja potegnila že marsikatero brazdo na kulturnem, socialnem, organizatoričnem in umetniškem polju. Ena takih brazd je tudi pevski zbor, v katerem vidimo tisti, ki nam je do dela, uresničenje še marsikaterega smotra, o katerem smo kedaj morda sanjali. Pod vodstvom vehementnega interpreta tov. Srečka Kumarja bo ta zbor morda v kratki dobi notiral na svetovnem trgu glasbene produkcije svoje uspehe. Zaenkrat se dela.

Ko se je zbor komaj spočel, si je postavil predse velike cilje. Med drugimi si je zamislil tudi izdajo muzikalij in evo, prva izdaja je že zagledala beli dan.

V začetku januarja tega leta, je izšla zbirka sedmih pesmi za mešane in moške zборе »Prvi plameni«, katero je uredila izkušena roka tov. Srečka Kumarja, izdala in založila pa »Učiteljska Zveza slovanskih učiteljskih društev« Julijske Krajine.

Zbirka je po vsebini kompozicij razdeljena v dva dela: prvi del preveva skozi in skozi tragika, bol — obup; drugi del je pa kontrast prvega — ljubezen, sreča, hrepenenje. Zbori tekmujejo po svoji vrednosti med seboj, tako v prvem kakor tudi v drugem delu. Pozna se, da je dal vsak izmed zastopanih skladateljev prireditelju zbirke svoja najboljša dela na razpolago, kajti iz vsake skladbe vre kri — življenje.

Na prvem mestu je zastopan naš tov. Ivan Grbec z mešanim zborom »Otroci molijo« na besedilo O. Zupančiča. Imeli smo že priliko slišati ta zbor na koncertu zadnje delegacije v Gorici. Brezdvomno zasluži to delo v zbirki prvo mesto, ne toliko po originalnosti kolikor po veliki kompozitorski sili, ki je zapopadna v delu. Delo je zgrajeno na več temah, ki se vežejo in oblikujejo z veliko spretnostjo. Misel »Če bi ti res bil oče naš« je silno temperamnetno izpeljana in se zlije v širok patos »s križa bi se snel«. Taka mesta naštejemo v naši literaturi na prste. Občudovanja vredna je fugirana izpeljava misli »Pa nas objema čez vse gore«. Koliko čustva je vlitega v to misel — kako se glasovi objemajo dokler ne obstanejo tesno objeti ob končni misli »oče naš«, ki raste in raste v lepi figuraciji posameznih glasov do mogočnega vzklika in se slednjič zgubi v mistične višine. Skladba dviga tov. Grbca pač med najboljše naše moderne.

Naslednji zbor Stanka Premrla »Zakaj« na besedilo M. Fontana d. C. je pa povsem nekaj drugačnega. Kakor govori pri Grbčevi stvari kontrapunktična sočnost, tako doni v tem delu harmonična polnost, ki doseže svoj višek ob koncu srednjega dela »Zakaj pač, zakaj?« V kolikor je začetek šibak, v toliko je konec močnejši. Prepričan sem, da bo dosegel zbor efekt, vendar pa lahko trdim, da sem videl Premrlovega že marsikaj večjega.

Nahajamo se zopet pri precej kompliciranem delu Emila Komela »Vstajenje« na besedilo Fr. Bevka. Delo zavzema v zbirki skoraj osem strani in je razdeljeno v štiri dele, ki se po melodični in ritmični tvorbi povsem razlikujejo drug od drugega; vendar družijo pa vse štiri dele velika čustvena sorodnost. Prvi del »Largo« je zgrajen na enostavni temi, katero zapojeta že v začetku sopran in tenor. Misel se stopnjuje v vseh glasovih zelo spretno in se v drugem delu »Andante« povzpne do viška. Zelo dobro je izdelan tretji del »Allegro«, da ne govorim o končnem delu, ki je naravnost mojstrski in gotovo tudi najbolj občuten. Teško je pisati dolga dela in ostati vedno v istem razpoloženju, to pa posebno še pri vokalni glasbi, ki stavi skladatelju brezštevila težkoč. Če je pa kdo v tej zbirki temu kos, je to gotovo Emil Komel.

S tem delom je zaključen prvi del, in pred nami je ljubezen — hrepenenje.

Vinko Vodopivec nas je s svojim zborom »Pričakovanje« na besedilo S. Sardenka naravnost presenetil. Naravnost rečeno: V. Vodopivca nismo videli do sedaj, »da bi kosil tako bogato kosilo«, kakor bi se izrazil pok. Cankar. Delo je polno gorkote in srednji del »meno mosso« je naravnost iznajdljiv. Glasovi se gibljejo povsem elastično. Misli so stopnjevane do končnih treh taktov. Čutim se zadovoljnega, da izrečem g. Vodopivcu svoje priznanje ravno jaz, ki mu ga ob priliki izdaje njegovih zborov iz l. 1920. nisem mogel izreči.

Vodopivčevemu zboru sledi moški zbor Janka Ravnika: »Kam si šla mladost ti moja« na besedilo Cvetka Golarja. Dovolj bi bilo, da rečem: autor »Poljske pesmi« in bi bilo s tem mislim že mnogo povedanega. Janko Ravnik je skladatelj velikega temperamenta in velike iznajdljivosti. Originalnost je njegova najboljša stran. Aparat, ki ga uporablja pri tem zboru je povsem primitiven. Gibanje glasov po večini v tercah, ritmika enostavna. Uporabljena je zgolj harmonična spretnost in vendar je to delo tako veliko. Harmonije se menjavajo liki mavrice. Delo je ognjeno, polno čustva. Stvar sicer po mojem mnenju ne presega »Poljske pesmi«,

vendar dviga zbirko v še enkrat višjo vrednost, kakor bi bila vredna drugače.

Zelo lepo posnema jezdeca Vasilij Mirk v «Zelenem Juriju» na besedilo O. Župančiča. Škoda, da je tak način postopanja v tercah in sekstah že tako obrabljen. Vseeno je pa v tem slučaju zelo na mestu. Timber je gotovo bolje zadet kakor pri obeh Lajovčevih zborih na isto besedilo. Tenoriki solo je lepo izpeljan, škoda le, da se ne nikjer povzpne, ostaja vedno v istih legah tako, da spravi delo v monotono stanje. Spremljevanje zbora se utegne slišati dobro. Vasilij Mirk je eden izmed najbolj solidnih slovenskih skladateljev, kar nam potrjuje tudi imenovana skladba.

Zbirko zaključuje Emil Adamič z «Narodno» na besedilo Cvetka Golarja. Autor tega zbora je eden onih redkih skladateljev, ki razpolaga z veliko nadarjenostjo v pogoditvi popularnega tona. Skladba je zamišljena zelo duhovito. Izpeljana je z veliko glasbeno spretnostjo v načinu «kola». Ženski glasovi si sledijo z moškimi skozi celo skladbo v obliki enotaktnega kánona. Sredi skladbe se združijo v lepo in močno harmonijo «žvrgoli kot lastavica» in zopet se povrnejo v začetni tema. To delo je gotovo eno izmed najboljših Adamičevih in Cvetko Golar si boljšega uglasbitelja svojih navno liričnih pesmi ne more misliti.

Zbirka je prirejena v zelo estetični obliki. Lesorez A. Černigoja na naslovni strani, ki predstavlja «Centaura» je precej na mestu, upajmo pa, da se pri naslednji zbirki nadomesti z drugo sliko.

Zbori nimajo posebnih težkoč, ki bi jih tudi manj dobri vaški zbori ne mogli premagati. Tudi cena je tako nizka (6 L) da se nobenemu pevcu ne izplača prepisovati si skladb. Edina pomanjkljivost v zbirki je ta, da izmed domačih skladateljev, ki so v zbirki po večini vsi zastopani, manjka najizrazitejša osebnost v slovenski glasbi in to domačin Marij Kogoj.

Učiteljski Zvezi in prireditelju tov. Srečku Kumarju pa priporočam, da nam dajo kaj kmalu še kaj podobnega.

Karol Pahor.

*) Naročila sprejemajo: Uredništvo «Novi Rod», Trst, Fabio Severo 25 — Tiskarna «Edinost» v Trstu — «Prosveta», Trst, Fabio Filzi 10.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Kol, M. Demarinu. Na tvoju Izjavo uvrštenu u 3. broju ovog lista (što si ju poslao mimo mene ravno u Trst na koju neodgovorno osobu kod lista) u kratko ću ti samo reći, da tvog zadnjeg članka nisam mogao nepromijenjeno uvrstiti u list, akoprem sam to vruće želio, pak se odlučih na ono što ti živce dirnulo, i čime sam htio da pokažem, kako se može pisati jednostavno, jezgrovito i razumljivo. Ako bi ti zapitao ostale naše hrv. suradnike, koji se svi potpisivaju, doznao bi, da im radovi ulaze u list bez promjene. Kad bi bila tvoja radnja bez prikora,

čemu bih se ja mučio s preradjivanjem i ispravcima i tako sebe prtio nepotrebnim poslom?! Predzadnjeg članka od maja 1922. nisam ti uvrstio, budući ga jednostavno nisam razumio. Prihvaćam i ovu zgradu da ti savjetujem kao stariji drugi piši kratko, jezgrovito i razumljivo. Ugledaj se u stil našeg pok. pedagoga i pisca, Dav. Trstenjaka, a ogledalom nam može biti i naš suradnik Nikola Zec. Pišući ne zaboravi komu govoriš. Ti si zadnjim dvim člancima govorio učiteljstvu, pa i slovenskomu. — Dodajem: nisi ti pozvan da ocjenjuješ i hvališ svoje radnje; to prepusti drugima. Bavi se i nadalje perom za naš list, a i za naše pučke novine, ali zaboga, ne zahtjevaj od nijednog urednika, da ti sve tvoje tiska, a još manje sve bez korekture. Ti ćeš se usavršiti kako si marljiv i gorljiv, ali samo — strpi se! Razumije se, da ja preuzimam svu odgovornost za sve hrvat. članke uvrštene u ovom listu, pa dašto i za tvoje akoprem ih potpisivaš sa potpunim svojim imenom i prezimenom.

Ovoliko bez svake zamjere kad si me povukao za jezik i kad sam morao govoriti. — Bratski pozdrav!
V. Š.

Naznanilo.

Podpisano založništvo naznanja vsem p. n. šolskim vodstvom in učiteljstvu slovenskih ljudskih šol, da so ravnokar izšla sledeča nova berila, katera je spisal poseben učiteljski odsek, izvoljen svoječasno od vsega slovenskega učiteljstva in potrjen od bivšega Generalnega civilnega komisarijata za Julijsko Benečijo:

Drugo berilo in Slovnica za drugi razred ljudskih šol.

Tretje berilo in Slovnica za tretji razred ljudskih šol.

Ti knjigi sta na prodaj pri podpisanemu založništvu navadno kakor tudi v polplatnu vezani.

Ker je podpisanemu zavodu znano, da ima še mnogo šol na razpolago večjo množino še neoddatih II. in III. Gabršček-Ganglovih beril, ki so bila do sedaj v rabi na slovenskih šolah, prosi vsa šolska vodstva, da mu dotične izvode vrnejo tekom 15. februarja t. l., da jih po mogočnosti odstopi onim šolam, ki so s temi berili deloma že preskrbljene, a jim primanjkuje nekaj izvodov v končno izpopolnitev. Vsled tega se na teh šolah za letos še ne morejo uvesti gori označena nova berila. Denarni znesek, odgovarjajoč vrnjenim izvodom, se dotičnim šolam odbije od skupnega računa, oziroma se jim ga vračuna pri morebitnem prihodnjem naročilu.

Z odličnim spoštovanjem

La Editoriale libraia - Trieste

Portici di Chiozza No. 1 p l.